

In dit debat hebben zich inmiddels een organisatie van exploitanten van relaxhuizen en de Hoerenbond gemengd. De Hoerenbond, een afsplitsing van de Rode Draad, is ingesprongen op de discussie over criminaliteitsbestrijding. Maar wat voor criminaliteit? Woordvoerster Kim: 'Vrouwenhandel natuurlijk. En prostituées die roven en stelen.'

2 *Geen seks in de wijk* Het beleid

'Mag ik nu zelfs niet meer naar bed zonder tussenkomst van een bak begonia's, een hulpverlener en een evaluatie? Mij zou niemand hebben gehoord als ze daar in Rotterdam waren overgegaan tot het verbieden van prostitutie. Na al dat gehannes met een gemeentebordeel, ter zee of in de lucht, was dat tenminste nog iets geweest', schreef Jan Blokker naar aanleiding van pogingen van gemeenten om een antwoord te geven op alle ontwikkelingen in de seksindustrie.

Vanaf de eeuwwisseling zwalkt de overheid in haar prostitutiebeleid tussen verbieden, tolereren, decriminaliseren en legaliseren. De poging prostitutie te verbieden stamt uit 1911, toen het geven van gelegenheid krachtens artikel 250 bis Wetb. v. Strafr. werd verboden. De tekst van dit artikel, in de wandeling het bordeelverbod genoemd, luidt: 'Hij die van het opzettelijk teweegbrengen of bevorderen van ontucht door anderen met derden een beroep of gewoonte maakt, wordt gestraft met een gevangenisstraf van ten hoogste een jaar of een geldboete van ten hoogste tweeduizend gulden.'

Het bordeelverbod viel in de praktijk echter moeilijk te handhaven. Bordeelhouders lieten zich er niet door afschrikken. En hoeren zijn zich steeds openlijker gaan manifesteren. Prostituées konden alleen worden opgepakt op grond van algemene politieverordeningen. 'De hoer spelen' was immers niet verboden; uitsluitend het geven van gelegenheid tot prostitutie was strafbaar. Het was een onhoudbare situatie. In 1963 publiceerde het politieblad ongezouten kritiek op een actie waarbij klanten van berrmpprostituées waren aangehouden wegens vermeende sadistische neigingen. Dat was een smoes. 'Die mannen hadden immers niets strafbaars gedaan.'

In de jaren zeventig werd art. 250 bis Wetb. v. Strafr. nauwelijks meer toegepast. In dit toleranter wordende kli-

maat konden seksclubs gedijen. Zij vestigden zich ook buiten de traditionele hoerenbuurten. Clubeigenaren openden ook filialen in verschillende steden. Ook het platteland werd voor de seksindustrie ontsloten. Seksboerderijen waren dankzij het toegenomen autobezit gemakkelijk te bereiken. Door de grotere mobiliteit in alle geledingen van de maatschappij konden hoeren kiezen in welke stad ze wilden werken. Zonder dat familie of bureu het hoefden te weten, kon een vrouw een paar daagjes in de week achter het raam gaan zitten. Buurtbewoners zagen de komst van de nieuwen echter als een bedreiging: 'De vrouwen die er werkten woonden er niet. Daarom stikte het er van de vlooiën en de ratten.'

De schaalvergroting in de seksindustrie veroorzaakte klachten die in termen van overlast werden geformuleerd. En de zaak werd op de spits gedreven door de komst van een nieuw fenomeen: prostitutie van verslaafden. Heftige protesten waren het gevolg. Buurtbewoners liepen met spandoeken met de onmogelijke eis: 'geen seks in de wijk'. Er werden zelfs huurstakingen georganiseerd. De politie die de 'snollencontrole' inmiddels had opgegeven, werd gevraagd weer in actie te komen.

Bij de ramen ondervond de buurt vooral overlast van klanten, bij tippelprostitutie van verslaafde meisjes en bij clubs vreesde men crimineel gedrag van exploitanten.

Omwonenden waren bijvoorbeeld bang voor waardedaling van hun koophuizen. Daarnaast klaagden buurtbewoners over hinder. Geschreeuw op straat, parkeerproblemen, pis in portieken en vuile spuiten en condooms op straat, waren de meest voorkomende vormen van hinder. Tot slot hadden veel omwonenden moeite met taferelen die ze moreel verwerpelijk vonden.

Waarom? Hier of daarom?

'Mencr de burgemeester, wij wonen al 65 jaar op Katendrecht. Mijn man heeft twee jaar ziek voor het raam gelegen.

Op een dag kwam een souteneur voor het raam staan en deed zijn broek naar beneden. Zo maakte hij duidelijk dat mijn man niet meer voor het raam mocht liggen. Die pooier zou de ruiten wel eens ingooien.' Met deze woorden protesteerde een Katendrechtse op een buurtvergadering in 1972 bij Thomassen, de burgemeester van Rotterdam. De bewoners van Katendrecht hadden namelijk het onbehaaglijke gevoel dat souteneurs de wijk trachtten over te nemen. Bordelhouder Jan van Oostenbrugge, alias De Nek, kocht bijvoorbeeld in rap tempo vele panden op. Dit wekte beroering bij buurtbewoners die deze kartelvorming als een gevaar voor hun zorgvuldig opgebouwd sociaal evenwicht beschouwden. Maar er werden ook souteneurs van buiten de stad gesignaleerd, zoals die uit Den Haag, die niet aanspreekbaar waren voor buurtbewoners. Het escaleerde dan ook toen de 'Hagenezen' buurtbewoners verboden bij mooi weer buiten op de stoep te zitten, want dat zou de klanten afschrikken. Dit was het eerste van de vele incidenten die tot de ontruiming van Katendrecht zouden leiden.

Daarbij kwam dat Katendrecht tot stadsvernieuwingsgebied was verklaard, waar voor prostitutie geen plaats meer was. De bordelen op Katendrecht moesten dicht. De Rotterdamse prostitutie moest opnieuw worden gehuisvest. De gemeente kwam op het lumineuze idee de boel te concentreren in een Eroscentrum, op een zorgvuldig gekozen plaats buiten de woongebieden. Dat was immers wel zo overzichtelijk en bovendien zou de overlast kunnen worden beperkt.

De gemeente wees echter plaatsen aan die volgens buurtgroepen te dicht bij woonwijken lagen. 'Waarom moest het nou komen, hierom of daarom?' vroeg men zich af in Rotterdam. Keer op keer wisten buurtbewoners met succes de komst van het Eroscentrum te voorkomen met een beroep op de wet die gelegenheid geven tot prostitutie verbod. Door zo'n centrum te stichten zou de gemeente zelf zich daaraan schuldig maken. Daarnaast rezen er steeds meer twijfels over het nut van zo'n hoerenreservaat. Een vergelijkbaar instituut

in Hamburg had immers uitwaaiering van prostitutie niet kunnen voorkomen. Het Eroscentrum is er nooit gekomen. Het bordeelverbod stond in de weg. Veel Rotterdamse raamprostituées zochten de geborgenheid van het eigen huis op en werden thuiswerksters.

Eind 1980 is de discussie gestart over de afschaffing van artikel 250 bis, Wetb. v. Strafr., met als doel de overlast effectief te kunnen bestrijden. In andere steden waar kartelvorming en overlast ook verontrusting wekten, had men daar wel oren naar.

Decriminaliseren

De commissie-Melai had in 1977 de overheid afgeraden betaalde seksuele contacten tegen te gaan. De overheid neigde er vervolgens toe prostitutie als arbeid te gaan zien.

In deze discussie heeft behalve de hoerenbeweging ook de Mr. A. de Graafstichting, tegenwoordig het instituut voor prostitutievraagstukken, een rol gespeeld. Halverwege de jaren zeventig nam de jurist Hans Scholtes de uitdaging aan de slapende stichting voor hulpverlening aan prostituées nieuw leven in te blazen. Zijn collega Jan Visser en hij besloten prostitutie in het vervolg als een arbeidsvraagstuk te benaderen en het als zodanig bij de politiek aan te kaarten.

De Nota van de toenmalige staatssecretaris Kappeyne van de Coppello vormde een mijlpaal in de strijd om erkenning van prostitutie als arbeid.

Die Nota was geschreven naar aanleiding van de conferentie in 1982 in Kijkduin, over seksueel geweld tegen vrouwen en meisjes. Daarin werd toegegeven dat 'in de wijze waarin prostitutie is georganiseerd, de machtsverschillen tussen mannen en vrouwen tot uitdrukking komen. In de prostitutie is immers de seksualiteitsbeleving van de vrouw ondergeschikt aan die van de man.' Daarmee kwam seksueel geweld in de prostitutie op de agenda van beleidsmakers te staan.

Niettemin erkende de Nota sekswerk als een alternatief voor oninteressant en slecht betaald werk. De argumenten van prostituées die stelden dat hun broodwinning de integriteit van het lichaam niet hoefde aan te tasten, nam men mee in de Nota. 'Voor het beleid is dan ook primair van belang in hoeverre in de prostitutie sprake is van dwang en geweld, omdat daarmee de integriteit van de prostituée wordt geschonden', zo stelde de Nota. Dit plaveide de weg voor een herformulering van art. 250 bis Wetb. v. Strafr. waarin alleen souteneurschap dat gepaard gaat met dwang en geweld strafbaar moest zijn.

De psychologe Ine Vanwesenbeeck verrichtte onderzoek naar dwang en geweld van echtgenoten, klanten, exploitanten en omstanders in de prostitutiewereld. Zo hebben raamprostituées soms te maken met agressieve passanten die bijvoorbeeld een steen door een raam gooien. Mishandeling door exploitanten wordt gemeld door illegale en een enkele keer door legaal in Nederland verblijvende hoeren. Maar ook echtgenoten die niet profiteren van hun vrouwen, mishandelen ze soms. Geweld van echtgenoten of partners valt echter moeilijk te bestrijden. Vrouwen die in een isolement leven, zijn geneigd steeds terug te gaan naar hun *Poltergeist*. Hij is immers degene die het dichtst bij hen staat.

Geweld van klanten komt betrekkelijk weinig voor, maar iedere prostituée heeft minstens één onaangename ervaring achter de rug, zoals een klap of een stomp van een klant. De meeste problemen ontstaan wanneer een klant weigert te betalen. Een enkeling heeft ernstiger zaken meegeemaakt zoals bedreiging met een vuurwapen. Maar er gaan geruchten dat verwerende klanten de vrouwen tot het uiterste drijven. Het meest gruwelijke voorbeeld is dat van een man die zijn geslacht in de buik van een vrouw wou steken en haar daartoe probeerde open te snijden. De vrouw heeft het overleefd.

Problemen worden meestal in kleine kring opgelost, bij-

voorbeeld door een vriend: 'die zo'n agressieveling zo hard sloeg dat we zijn tanden in een bloempot konden zetten'. Andere vrouwen hebben een hond of reddden hun huid door op de man in te praten.

De politie moest speciaal worden toegerust voor het bestrijden van geweld tegen prostitueés. In tegenstelling tot vroeger kunnen prostitueés nu op meer begrip rekenen bij de politie als ze aangifte doen van een geweldsmisdrijf. Politiefunctionarissen worden geacht hierin nauw samen te werken met de hulpverlening.

Ine Vanwesenbeeck, Martine Groen en ik onderzochten de relatie van prostitueés tot hulpverleners. We constateerden dat hoeren nauwelijks een beroep deden op hulpverlenende instanties. Ze wantrouwden buitenstaanders 'want die begrijpen toch nooit iets van prostitueés'. Bovendien zagen ze de gang naar de hulpverlening als een zwakgebod. Vrouwen waren bang als zielig te worden gestigmatiseerd.

Een van de weinigen in Nederland die contact weet te onderhouden met prostitueés is Jeanette Kruize van het prostitutieproject Den Haag. 'Een maatschappelijk werkster heeft weinig status in dat wereldje. Dan zeggen ze, pfff, we zijn zelf maatschappelijk werksters, we hebben geen problemen en dan kijken ze je heel argwanend aan. Je krijgt echt niet meteen snot en krenten op tafel. Zo'n tien tot twintig procent van alle prostitueés zou problemen hebben. Wij hebben dan ook vooral met hen te maken. Hoeren die zichzelf prima redenen, maar wel een zakelijk advies willen, kunnen ook bij ons terecht.'

Gezondheidszorg

Na afschaffing van het bordeelverbod zouden gemeenten hun prostitutiebeleid gaan neerleggen in vergunningenselsels. Beleidsmedewerkers togen enthousiast aan het werk om ontwerpvergunningen te maken. Men wilde vooral de brandveiligheid en de hygiënische omstandigheden goed regelen. Men

dacht bijvoorbeeld na over de hoeveelheid daglicht die binnen moest vallen. Met andere woorden, de arbeidsomstandigheden moesten in orde zijn zodat de nadelige invloed op de gezondheid kon worden geminimaliseerd. Mede door de opkomst van aids was de gezondheidszorg een belangrijk punt voor de overheid. In de meeste ontwerpvergunningen wilde men die echter aan de exploitanten overlaten. Het was in overeenstemming met de usance een beroep te doen op de zogenaamde 'hoerendokters', gespecialiseerde medici die de vrouwen in de clubs op geslachtsziekten controleerden. Onder hen bevonden zich artsen die na een berisping van de medische tuchtcommissie hun praktijk hadden moeten opgeven. Deze dokters voeren er wel bij dat de meeste vrouwen hun eigen huisarts niet bij hun werk wilden betrekken. Voorzover bekend was een derde van de clubprostitueés die ervaring met clubartsen had, slecht over hen te spreken. In de eerste plaats vonden hoeren hen te duur. Ze moesten het consult van 75 à 100 gulden uit eigen zak betalen. Maar ernstiger nog was de klacht dat die dokters onvoldoende waren toegerust voor geslachtsziektecontrole. Ze konden namelijk moeilijk een heel laboratorium meesjouwen. Bij twee vrouwen die met ze te maken hebben gehad, werd bijvoorbeeld syfilis niet onderkend. Ook werd melding gemaakt van een arts die om het financieel gewin antibiotica voorschreef aan gezonde vrouwen. Enkele vrouwen beweren door deze artsen seksueel misbruikt te zijn.

Raamprostitueés hebben meestal hun vaste dokters. In Amsterdam in de jaren zestig bijvoorbeeld zochten zij de arts Groothuyse op, die in die tijd ook een studie over pooiers heeft geschreven. Hij stond bekend om zijn stunts. Zo voorzag hij een hele straat van antigriep-injecties. Het verhaal gaat daarbij dat een raamvrouw alleen haar arm naar buiten stak en een prik kreeg zonder dat Groothuyse haar gezicht kon zien. Hij diende de vrouwen daarnaast ook hormooninjecties toe om hun borsten te vergroten en gaf ze eetlustremmende middelen met een beetje pep erin. Hij woonde in

een oude volkswagenbus en had de whiskyfles steeds binnen handbereik, aldus buurtbewoners in een boek over de Walen.

Hoeren zelf vinden geslachtsziekten niet zo'n groot probleem. Hun condoomgebruik biedt immers voldoende bescherming. Meer dan de helft van 60 ondervraagde sekswerksters heeft in de loop van een lange carrière ooit een weinig dramatische seksueel overdraagbare aandoening opgelopen. Prostitueés vinden dat te veel aandacht gaat naar seksueel overdraagbare ziekten en dat andere ongemakken onderbelicht blijven. Door bijvoorbeeld slecht meubilair en een verkeerde houding ontstaan vaak medische klachten. Raamprostituées vatten nogal eens kou. Hoeren willen zelf hun artsen kunnen uitkiezen.

Uitbuiten of uitbaten

In 1984 interpreteerde de toenmalige Minister van Justitie, Korthals Altes, 'exploitatie van prostitutie' als 'uitbating' en niet als 'uitbuiting'. In deze visie promoveerde de exploitant van crimineel tot uitbater. Na wijziging van art. 250 bis Wetb. v. Strafr. zou alleen uitbuiting van prostituées strafbaar zijn.

In april 1987 heeft de meerderheid van de Tweede Kamer dat standpunt overgenomen. Het voorstel tot wetwijziging bleef echter enkele jaren in de senaat steken omdat het moest worden afgestemd op een nieuwe formulering van de bestrijding van dwang en geweld in de prostitutie. De spelers in het veld meenden dat dit de legalisering slechts tijdelijk zou tegenhouden.

In 1991 kwam er echter een kink in de kabel. Het CDA diende een Nota van Wijziging in waarin stond dat gelegenheid geven tot prostitutie strafbaar moest blijven. Het CDA wilde namelijk de staat de rol van zedenmeester laten behouden. Senator Wagenmakers, de drijvende kracht achter de Nota, zag het al voor zich: arbeidsbureaus die prostitutie als passende arbeid aanboden en in hun beroepenvoorlichting

opnamen. Een andere klassieker uit het repertoire van Wagenmakers: de zoon van een bordeelhouder kon vrijstelling van militaire dienst vragen op grond van onmisbaarheid voor de hoerenkast van zijn vader. Het CDA stond op het standpunt dat prostitutie moreel onaanvaardbare arbeid was en derhalve nooit als een gewoon beroep kon worden gezien. Het exploiteren van een prostitutiebedrijf moest strafbaar blijven.

In het tweede punt van de Nota stelde men dat de strafmaat voor bordeelhouderij wel verwaarloosbaar laag moest blijven. Maar als een 'seksinrichting' van gemeentewege met een vergunning was bedeed, was die niet strafbaar. 'Het nieuwe systeem is weliswaar hypocriet, maar in de prostitutie zijn ze ook hypocriet', aldus Wagenmakers.

Ten derde verbood de Nota buitenlandse vrouwen in Nederland de hoer te spelen, ook als ze bijvoorbeeld door een huwelijk legaal in Nederland verbleven.

Door de Nota van Wijziging wist niemand meer waar hij aan toe was. De zorgvuldig opgestelde ontwerpvergunningen kwamen op de plank. De discussies werden gestaakt. De voorstellen van het CDA lieten gemeenten drie wegen open: een gedoogbeleid ontwerpen, alle vormen van prostitutie verbieden of geen beleid voeren. Exploitanten wezen erop dat de Nota de rechtsongelijkheid bevorderde. In de ene gemeente mochten ze zich wel vestigen, in de andere niet. In Amsterdam zou het beleid er heel anders kunnen uitzien dan in bijvoorbeeld Arnhem of Weert.

Amsterdam gaf desgevraagd in 1994 te kennen dat men daar prostitutiebedrijven onder bepaalde voorwaarden moest gedogen. 'Sekshuizen waar ongeoorloofde praktijken plaatsvonden, moesten echter verdwijnen', zo luidde het weinig verrassende commentaar van een woordvoerder.

Een kleine gemeente als Rockanje wilde daarentegen alle sekshuizen weren. De gemeentevoorzitter van Rockanje: 'Er mag zich hier geen seksindustrie vestigen. O ja, er is hier wel een club, maar die kun je niet zomaar sluiten. Als er maar geen overlast is. Pas zijn er nog wat illegalen uit ge-

haald.' Overlast was er inderdaad niet, de baas mishandelde de vrouwen alleen binnenshuis. Hij betaalde de vrouwen ook niet. Een paar maanden later werd hij voor mishandeling en medeplichtigheid aan vrouwenhandel veroordeeld.

De Nota van Wijziging kwam niet door de Eerste Kamer, omdat een meerderheid van de senatoren het niet de taak van gemeenten achtte om te bepalen wat wel en wat niet strafbaar was. Alles bleef dus zoals het was.

De Mr. A. de Graafstichting moest constateren dat het politieke draagvlak voor legalisering nog onvoldoende was. Hans Scholtes, een van de architecten van het vergunningenstelsel zei daarover: 'De afstand tussen maatschappij en de prostitutiewereld is nog te groot geweest om door een wettelijke regeling overbrugd te worden. Misschien is het beter de branche zelf een regeling te laten treffen. Mogelijk hebben we destijds te pragmatisch ingezet. De minister probeerde twee tegenstrijdige punten te combineren: de organisatie van prostitutie strafbaar houden en tegelijkertijd gemeenten de vrijheid geven diezelfde prostitutie te reguleren in een vergunningenstelsel. Dat is niet doorgedaan.'

De politieke situatie is nu veranderd. Inmiddels hebben gemeenten de legalisering van prostitutie weer aangekaart. Per 1 januari 1996 zal dit ook een feit worden. De vergunningstelsels kunnen dus weer uit de kast. Dat legalisering op handen is, dringt echter nauwelijks door in het veld.

'Voordat je begint; ik wil alleen maar zeggen, ik ben tegen het koningshuis, tegen de regering en tegen de televisie. Schrijf dat maar op, het kan me niet verrotten', aldus een straatprostituée uit Rotterdam die naar haar mening werd gevraagd over het prostitutiebeleid. Legalisering interesseerde haar niet omdat dat niet betekende dat haar werk als hoer ooit zou worden geaccepteerd. Bovendien was ze niet van plan belasting te betalen, voor haar een onvermijdelijk gevolg van legalisering.

Nu moeten sekswerkers ook al aan de fiscus bijdragen,

maar vrouwen kunnen dit nog ontlopen als ze nergens geregistreerd staan. Prostituéés klagen erover dat de belasting denkt dat ze slapend rijk worden. Na legalisering moeten zij een boekhouding gaan voeren. De legitimatieplicht wordt ook in deze wereld van kracht.

Veel hoeren zullen de anonimiteit prefereren en in een zwart circuit onderduiken dat niet in kranten adverteert maar mond tot mond reclame maakt en onvindbaar is voor de politie.

Positieverbetering

Begin jaren tachtig ging men er als vanzelfsprekend van uit dat het schrappen van art. 250 bis Wetb. v. Strafr. een positieverbetering voor prostituées met zich mee zou brengen. Bordeelhouders konden vrouwen dan niet meer afhankelijk maken van hun illegale dienstenpakket. Het bordeelverbod was destijds ingesteld om uitbuiting van prostituées te voorkomen. Hoeren wezen er echter op dat een verbod op bedrijven die hun gelegenheid gaven hun brood te verdienen, hen alleen maar de illegaliteit in dreef. Decriminalisering was het panacee tegen alle misstanden in de prostitutie.

In de tijd dat de discussie zich nog op overlast toespitste, schoor men exploitanten en prostituées over één kam. Maar halverwege de jaren tachtig drong het besef door dat seksbazen en prostituées twee partijen vormen. Vanaf toen werden de arbeidsvoorwaarden – waaronder bijvoorbeeld de verdiensten vallen – en de arbeidsverhoudingen – de relatie met de bazen – onder vuur genomen. Seksworksters vonden het vergunningenbeleid de gelegenheid bij uitstek om hun positie aan de orde te stellen. 'Wat maakt het uit of ik tussen het bloemetjesbehang, de boeddhabeelden of tussen tekeningen van Rien Poortvliet in zit, zolang de arbeidsomstandigheden maar goed zijn', gaf een prostituée als commentaar op de plannen. De algemene klacht was dat vrouwen te afhankelijk van exploitanten werden gemaakt. Ook zouden zelfstandig

werkende prostituées en vrouwen met kleine bedrijfjes te weinig ruimte krijgen. Hoeren vroegen zich af of de voorgestelde legalisering door de vergunningenstelsels wel een probaat middel was in de strijd om positieverbetering. De gemeenten wilden immers vooral bestaande bedrijven met hun slechte arbeidsvoorwaarden toelaten.

Uurloon

Slechts een klein deel van de jaaromzet van een miljard van de prostitutiebedrijven bereikt de hoeren zelf. De inkomens van prostituées zijn namelijk niet zo hoog als de buitenwacht veronderstelt. Onderzoek wijst uit dat ze gemiddeld f 38,50 bruto per uur verdienen. Voor raam- en straatprostitutie liggen de totale verdiensten hoger. Tippelaarsters maken immers weinig kosten en raamprostituées hebben relatief veel klanten. De inkomsten van clubprostituées zijn betrekkelijk laag. Dat komt doordat de vrouwen veel moeten afdragen. In clubs en privéhuisen mag een vrouw meestal slechts zestig of zelfs maar vijftig procent houden van het bedrag dat de klant voor haar betaalt. De reis- en verblijfskosten moeten er dan nog af. Betaalde vrije dagen en ziekteverlof zijn er niet bij. Een werkdag van twaalf uur is normaal.

Een vrouw die acht jaar in verschillende soorten prostitutie heeft gewerkt: 'Dat gemiddelde van 40 gulden bruto vind ik heel redelijk geschat, misschien zelfs te hoog. Ik kan rustig zeggen dat ik altijd top heb gedraaid, maar als ik de uren die ik heb gewerkt optel, en de reiskosten aftrek, dan kom ik niet gek veel hoger. Men denkt dat je als hoer astronomische bedragen kunt verdienen, maar dat is helemaal niet zo. Ik verdien best een aardige boterham. Af en toe heb je een uitschieter, maar over het algemeen is mijn inkomen modaal.

Bovendien hebben wij in de loop van de jaren een aparte wereld gecreëerd waarin je een gouden dit, een dure dat en het juiste klokkie moet hebben. Maar je onbetaalde re-

keningen plak je niet op je voorhoofd. Het is een schande in de wereld als je je vreten niet verdient. Alleen al om de schijn op te houden bel je een taxi om een broodje shoarma voor je te halen. Je persoonlijkheid staat of valt met je verdiensten. Dat is in het algemeen zo, maar in de prostitutie is het heel erg. Je wilt toch niet dat mensen gaan vragen, waarom speel je dan de hoer? Niet iedere 'Beppie' wil ervoor uitkomen dat ze het een leuk beroep vindt, want dan is ze meteen een vieze nymfo.'

Dit laatstgenoemde probleem komt onder meer aan de orde in de cursus die Mariska Majoor van het Prostitutie Informatiecentrum is gestart. Mariska: 'Als je in het vak stapt met enig gevoel voor prijzen, krijg je meer respect voor jezelf. Dan gaat je geld minder snel op. Ik heb er zelf spijt van dat ik het geld dat ik in de prostitutie heb verdiend niet heb gespaard. Onbewust geef je het uit omdat je het voor je gevoel niet op een waardige manier hebt verkregen. Je realiseert je amper dat je gewoon werkt voor je geld. Ik heb zelf meer respect voor het geld dat ik nu met de *Pleasure Guide* verdien dan voor het geld dat de prostitutie me heeft opgeleverd. Maar dat is onzin, prostitutie is wel degelijk werk.'